

Polina LUNGU*

**ACTIVITATEA ISTORICULUI ȘI PROFESORULUI
ALEXANDRU BOLDUR LA IAȘI**

***The activity of the historian
Prof. Alexandru Boldur in Jassy***

Abstract: *The professor Alexandru Boldur, a historian and lawyer, demonstrated an obvious interest in Romanian history during his life, and defended the local and international laws of Bessarabia. As a researcher, he contributed to developing Romanian historiography, wrote valuable scientific papers that demonstrated his commitment to the Romanian people. During his teaching activities, carried out at the department, he had an extensive professional background, managing to convey an impressive amount of knowledge to his disciples. Occupying the position of the director of the Institute of National History “A. D. Xenopol” Iasi, Alexandru Boldur showed organizational and participatory skills, honouring and respecting his own obligations and his collaborators. He worked hard in this institution and achieved remarkable success, but, unfortunately, he had disappointments. The decade of the scientific-pedagogical activity of Alexander Boldur at the Institute of National History “A. D. Xenopol” from Iași was marked by an upward momentum in the historic track.*

Keywords: *Alexandru Boldur, Institute of National History “A. D. Xenopol” from Iași, scientific and didactic activity, historical science, Romanian historiography.*

* * *

Ilustrul profesor și istoric Al. Boldur rămâne a fi o personalitate remarcabilă a Basarabiei prin contribuția sa dedicată studierii istoriei poporului român. În lucrarea de față ne-am propus să prezentăm aspecte ale activității științifico-didactice a lui Alexandru Boldur în cadrul Institutului de Istorie Națională „A. D. Xenopol” din Iași, făcând referire și la perioada în care acesta a fost directorul respectivei instituții.

---

* Ph.D. Candidate, “The Lower Danube” University of Galați, Faculty of History, Philosophy and Theology, Romania; e-mail: lungu.polina.usc@gmail.com

Date submitted: 18 April 2016

Revised version submitted: 29 May 2016

Accepted: 09 July 2016

Cadrul cronologic al studiului cuprinde, în general, anii 1938-1948. Limita superioară este anul 1948, ce semnifică demisia lui Al. Boldur din funcția de director al Institutului de Istorie Națională „A. D. Xenopol” din Iași. Pe alocuri se observă depășirea perioadei indicate anterior, fapt necesar mai bune înțelegeri a evenimentelor relatate.

Actualitatea temei abordate este determinată de necesitatea studierii activității complexe a lui Al. Boldur, în contextul în care anterior a activat în mai multe instituții de învățământ, inclusiv asistent (1911-1916) și profesor docent (1917-1918) la Facultatea de Drept a Universității din Sankt-Petersburg, iar ulterior, începând cu anul 1927, a fost conferențiar universitar la Facultatea de Teologie a Universității din Iași, cu sediul la Chișinău¹.

În relatările cercetătoarei T. Grati se menționează că, în perioada anilor 1927-1938, istoricul și profesorul Al. Boldur, aplicând iscusit cunoștințele juridice acumulate în combinație cu știința istorică, își desfășoară activitatea didactică și de cercetare la Facultatea de Teologie din Chișinău a Universității din Iași, unde se afirmă pe deplin, „dovedind însușiri superioare de pedagog, patriot și om de știință”. În această perioadă, Al. Boldur a parcurs toate etapele profesoratului universitar, de la conferențiar suplinitor la disciplina *Istoria Românilor cu privire specială asupra Basarabiei* și până la profesor titular la aceeași Facultate.

Anul 1938 are dublă semnificație: indică sfârșitul activității „chișinăuiene”, în cadrul Facultății de Teologie a Universității din Iași, și totodată semnifică debutul activității „ieșene”, în cadrul Facultății de Litere a Universității din Iași².

În acest an a fost înfăptuită reforma învățământului superior din România de către Armand Călinescu. Drept rezultat, la Facultatea de Teologie urmau să fie desființate toate catedrele laice, inclusiv cea de Istoria românilor, iar titularii catedrelor desființate trebuiau să fie transferați la alte facultăți din țară. Astfel, Al. Boldur a fost repartizat la Facultatea de Litere din Iași. Aici l-a întâlnit pe distinsul istoric Ilie Minea, care călăuzea publicarea revistei „Cercetări istorice³”, devenite ulterior, sub direcția lui Al. Boldur, „Studii și cercetări de istorie⁴”. Astfel au devenit colegi ai catedrei de Istoria românilor din Iași, păstrând raporturi de „bună vecinătate”.

Al. Boldur relatează în memoriile sale: „Eram profesor ieșean de la 1 noiembrie 1938”. La început i-a fost dificil, deoarece făcea naveta la Iași. Familia sa rămăsese la Chișinău, dar în scurt timp s-a mutat la Iași. Începând cu 1 ianuarie 1940, Al. Boldur a închiriat un apartament, aducându-și acolo o parte din cărțile personale, o parte din mobilier și pianul, dar, din păcate, nu a reușit să-și transfere tot avutul la Iași înainte

---

¹ A. Boldur 2006: 360.

² T. Grati 1995: 89.

³ A. Boldur 2006: 245.

⁴ M. Petrescu-Dîmbovița 1982: II.

de izbucnirea crizei din 28 iunie 1940⁵. În locuința de aici Al. Boldur a petrecut doar o lună, chiar dacă Iașii îi creau oportunități mai mari în domeniul cercetării. Biblioteca universitară, biblioteca seminarului de Istoria românilor, ulterior a Institutului de Istoria românilor, biblioteca seminarului de slavistică ofereau numeroase lucrări privind istoria românilor atât în limba română, cât și în alte limbi străine, inclusiv în rusește. O sursă de informare era reprezentată și de documentele din Arhivele Statului și Biblioteca Centrală. Însă, din cauza evenimentelor complicate survenite în urma cedării Basarabiei la 28 iunie 1940, Al. Boldur s-a instalat definitiv cu traiul la București, urmând iarăși să facă naveta⁶. Domiciliul la București i-a adus lui Al. Boldur și neplăceri. Guvernarea legionară îl considera mason. Astfel, în ziua de 6 ianuarie 1941, agenții de la poliția legionară a Capitalei i-au percheziționat locuința⁷. Ulterior s-a întocmit un proces verbal în care se afirma că nu s-a găsit nimic compromițător. Al. Boldur a rămas profund indignat, iar a doua zi dimineată a trimis o telegramă pe numele lui I. Antonescu. Peste câteva zile în presă a fost publicată știrea precum că șeful poliției legionare a Capitalei a fost demis. Al. Boldur susține în memoriile sale că lupta legionară pentru putere a început cu asasinarea lui Armand Călinescu în 1938, moartea căruia a regretat-o profund⁸.

Între anii 1938-1947 Al. Boldur a deținut postul de profesor titular la Facultatea de Litere din Iași, catedra de Istoria românilor⁹, unde și-a desfășurat activitatea didactică și științifică până în anul 1947¹⁰. Domeniul de cercetare în problemele istoriei românilor este unul foarte divers, în special frontierele de răsărit ale ariei de formare și dezvoltare a poporului român, rezultatele fiind înmănușate în numeroase studii, publicate sau rămase, cu părere de rău, în manuscris¹¹.

Studiind activitatea Institutului de Istorie și Arheologie „A. D. Xenopol” din Iași, aflăm că „... îmbinarea activității didactice cu cea științifică au constituit terenul propice pentru ca profesorul Ilie Minea să propună în mai multe rânduri în cursul anului 1940 în Consiliul profesoral al Facultății de Litere și Filosofie transformarea Seminarului de istoria românilor, al cărui director era, în Institutul de istoria românilor „A. D. Xenopol”. Această transformare a fost admisă de Consiliul profesoral, iar decanul facultății s-a adresat în mai multe rânduri, în 1940 și 1941, Ministerului Educației Naționale, Cultelor și Artelor, cu rugămintea de a se aproba propunerea respectivă, intervenindu-se în acest sens și de către Senatul Universității. În consecință, Ministerul prin adresa 36752/18

⁵ A. Boldur 2006: 246.

⁶ A. Boldur 2006: 248.

⁷ A. Boldur 2006: 249.

⁸ A. Boldur 2006: 250.

⁹ A. Boldur 2006: 361.

¹⁰ V. Chiriac 1991: 7.

¹¹ M. Ișaeu 2001: 6.

februarie 1941 a aprobat transformarea Seminarului profesorului Ilie Minea în Institut de istoria românilor „A. D. Xenopol”, pendinte de Facultatea de Litere și Filozofie a Universității ieșene¹².

În anul 1943, după moartea subită a profesorului I. Minea, Al. Boldur a devenit titularul catedrei și în această calitate și director al Institutului de Istoria Românilor „A. D. Xenopol”¹³. Fiind coleg de catedră cu regretatul I. Minea, i-a revenit sarcina să prezinte personalitatea defunctului la postul de Radio Iași¹⁴. Directoratul l-a preluat începând cu 5 septembrie 1943, fapt confirmat prin Decretul nr. 2395/943 publicat în „Monitorul Oficial” nr. 207 din 4 septembrie 1943, în conformitate cu dispozițiunile art. 4 din Decretul Lege nr. 1472/943 publicat în „Monitorul Oficial” nr. 122 din 27 mai 1943, privind organizarea și funcționarea Institutului de Istorie Națională „A. D. Xenopol” de pe lângă Universitatea din Iași¹⁵.

Începea o perioadă anevoioasă de activitate științifico-didactică, desfășurată în condițiile vitrege ale războiului, refugiului la Alba Iulia și Zlatna și restabilirii postbelice. Conform opiniei lui Al. Andronic, la catedră profesorul Boldur s-a preocupat de elaborarea unui curs general de Istorie a Românilor, referindu-se nu numai la epoca formării și consolidării statelor medievale românești, ci și la structura social-economică a acestora, insistând și asupra transformărilor structurale manifestate în secolele XVII-XVIII, care au condus la apariția și consolidarea sistemului reprezentativ în cadrul monarhiei de stări sociale¹⁶.

Al. Boldur a ocupat funcția de director al Institutului de Istorie Națională „A. D. Xenopol” din Iași în perioada 1943-1948¹⁷. În calitate de director, Al. Boldur a manifestat spirit organizatoric, înzestrând noua instituție științifică, care purta numele istoricului Alexandru D. Xenopol, cu un decret-lege (nr. 333 din 25 mai 1943) în baza căruia „instituția respectivă devenea persoană juridică, cu un buget propriu, un stat de funcții și o publicație oficială”. Datorită capacității sale de a îmbina activitatea de la catedră cu cea de la Institut, chiar dacă sarcinile s-au multiplicat, Boldur demonstra prin fapte încrederea ce-i fusese acordată în scopul conducerii „frontului științific”¹⁸. Astfel, el a obținut transformarea *Institutului de Istoria Românilor* în *Institutul de Istorie Națională „A. D. Xenopol”* din Iași¹⁹.

Doctorul în științe istorice V. Popovschi afirma că anume în calitate de director al acestei instituții prestigioase de cercetări științifice, Al. Boldur

¹² M. Petrescu-Dîmbovița 1982: II.

¹³ A. Andronic 1981: 854.

¹⁴ Al. Boldur 2006: 251.

¹⁵ SJANIR 2252/1943: 647.

¹⁶ A. Andronic 1981: 854.

¹⁷ A. Boldur 2006: 361.

¹⁸ A. Andronic 1981: 854.

¹⁹ A. Andronic 1983: 635.

și-a manifestat din plin aptitudinile, reușind să creeze un nucleu stabil și un mediu propice conlucrării. Sub conducerea sa cercetările științifice au evoluat, au cunoscut un nou avânt. A soluționat un șir de probleme printre care înmprospătarea instituției cu cadre tinere și susținerea profesională a acestora, dezvoltarea relațiilor de cooperare cu alte centre științifice din țară și de peste hotare, și nu numai²⁰. A încadrat în Institut pe principalii colaboratori științifici ai regretatului profesor I. Minea, anume pe N. Corivan ca subdirector, N. Grigoraș, ca șef de lucrări, Dm. Constantinescu, N. Iordăchescu, M. Spănu ca asistenți și I. Apostoaie ca secretar. Totodată, considerând că activitatea științifică a catedrei de Istoria românilor se va desfășura în exclusivitate în cadrul Institutului, a încredințat asistentului său la catedră secretariatul de redacție al publicației „Studii și cercetări istorice²¹”, devenită revista Institutului, sub redacția lui Al. Boldur. Din această revistă între anii 1943-1947 au apărut trei volume, respectiv XVIII, XIX și XX, cu rezumate în limbi străine și cu o rubrică nouă de recenzii și viață științifică. Prin această publicație s-au făcut cunoscute rezultatele importante ale cercetării istorice ieșene privitoare la istoria medie și modernă a României²².

În *Memoriu de titluri și lucrări*, adresat lui Al. Goța la 10 martie 1976, Al. Boldur menționează personal că sub îngrijirea lui apar la Iași „Studii și Cercetări Istorice”: volumul XVIII – 1943, volumul XIX – 1946 și volumul XX – 1947²³.

În centrul universitar și academic Iași, studiile istorice, de veche și recunoscută tradiție, au fost ilustrate până la cel de-al Doilea Război Mondial de nume prestigioase ale istoriografiei române și universale, printre care este menționat și Al. Boldur²⁴.

Încurajând publicarea lucrărilor colaboratorilor institutului și catedrei sub genericul *Biblioteca Institutului de Istorie Națională „A. D. Xenopol”*²⁵ și promovând domeniul cercetării, Al. Boldur a elaborat o mulțime de lucrări noi, printre care *Istoria Basarabiei*, volum III (Chișinău, 1943), *Basarabia românească* (București, 1943), *Românii și strămoșii lor în istoria Transnistriei* (Iași, 1943), *Întemeierea Moldovei* (București, 1946) etc²⁶.

În *Memorii...* Al. Boldur descrie efortul tuturor colegilor săi pentru dezvoltarea activității științifice a Institutului, printre care îl aflăm pe tânărul basarabean Al. Andronic, fiul unui preot din Chișinău, care sub îndrumarea lui Al. Boldur a devenit un bun reprezentant al științei noastre istorice. Ulterior, Andronic a publicat materiale despre activitatea didactică

---

²⁰ V. Popovschi 1993: 8.

²¹ A. Andronic 1983: 635-636.

²² M. Petrescu-Dîmbovița 1982: IV.

²³ SJANIG V 69/1976: 15.

²⁴ M. Petrescu-Dîmbovița 1982: I.

²⁵ A. Boldur 2000: 11.

²⁶ V. Popovschi 1993: 8.

și științifică a mentorului său, pe care le-am consultat pentru studiul preconizat. De asemenea, studentul Al. Gonța a fost „descoperit” de către Al. Boldur în cadrul unor lucrări de seminar, apoi pregătit ca asistent. Acesta a devenit cercetător principal la Institutul de Istorie „N. Iorga” din București, publicând numeroase studii în reviste de specialitate. Al. Boldur menționa despre Al. Gonța că este singurul său urmaș în ceea ce privește cercetarea istoriei naționale²⁷.

Studiind activitatea Institutului de Istorie Națională „A. D. Xenopol” din Iași în perioada anilor 1941-1948, aflăm că profesorul Al. Boldur a acordat mare atenție studierii evoluției istoriografiei românești în cei 25 de ani ce au succedat sfârșitului Primului Război Mondial, evidențiindu-se și argumentându-se necesitatea folosirii metodei comparative în cercetarea istorică²⁸. În opinia sa, toate fenomenele asemănătoare, cât și cele distincte, „merită să fie cercetate conform regulilor metodei comparate a istoriei²⁹”.

Fiind director al Institutului ieșean de istorie, în 1946 Al. Boldur a încercat să schițeze o privire de ansamblu asupra istoriografiei române din ultimul sfert de secol, însă n-a putut ocoli faptul că „știința istorică română se află în stare de criză”. A fost un semnal de alarmă tras de acesta cu privire la criza istoriografiei ce trebuia privită într-un context mai larg³⁰. În opinia sa: „A sosit timpul să vină o primenire serioasă în sânul științei istorice românești, o învioreare și o revizuire atentă de poziții concepționale și de preocupări metodologice³¹”, deoarece „obiectul istoriei este omenirea în evoluția ei³²”.

Istoricul Al. Boldur s-a pensionat din învățământul superior în anul 1947, înainte de termenul legal, iar în anul 1948 a demisionat din postul de director al Institutului de Istorie Națională „A. D. Xenopol” din Iași³³, de fapt, a fost exclus intenționat din învățământul superior. În *Memorii...* Al. Boldur descrie detaliat pierderea profesoratului și a Institutului. Într-o dimineață, a deschis ziarul local și și-a identificat numele într-o listă de persoane ce urmau să fie demise de la catedrele Universității din Iași. Avea atunci 61 de ani și îi mai rămâneau patru ani până la 65 de ani, vârsta legală de pensionare conform legii învățământului superior. La întrebarea proprie „De ce am fost scos la pensie înainte de termen?” Al. Boldur, fiind conștient că nu are nici o vină, răspunde „Dar, gândindu-mă mai bine, îmi găsesc totuși o vină: sunt un istoric al Basarabiei”. De aceeași atitudine inexplicabilă au avut parte și alți profesori bine cunoscuți³⁴. A continuat, totuși, să conducă instituția până în luna mai 1948 când și-a înaintat

---

²⁷ A. Boldur 2006: 257-258.

²⁸ M. Petrescu-Dîmbovița 1982: IV.

²⁹ A. Boldur 1944: 3.

³⁰ A. Zub 1982: 2.

³¹ A. Boldur 1946: 90.

³² A. Boldur 1946: 2.

³³ A. Boldur 2006: 361.

³⁴ A. Boldur 2006: 282.

demisia, care a și fost acceptată, spre marea satisfacție a unor colaboratori care l-au dezamăgit și i-au trădat încrederea³⁵. Toate aceste întâmplări au prevestit pentru Al. Boldur perioade dificile cărora era obligat să le țină piept cu fermitate.

Din cele expuse de Al. Andronic s-a stabilit că Al. Boldur a desfășurat întreaga sa activitate profesională la catedră și în Institut, predând cursul de *Istoria Românilor*, susținând numeroase comunicări științifice, publicând articole și studii care reflectă orientarea sa patriotică și raționalist-critică în domeniul științelor istorice, ca urmare a formării sale intelectuale și științifice ca student și apoi magistru și docent universitar³⁶.

Conform relatărilor lui V. Popovschi, în decursul perioadei cât Al. Boldur a fost director al acestui institut „s-au desfășurat peste 30 de conferințe științifice în cadrul cărora au fost prezentate și discutate numeroase referate și comunicări, care prin importanța lor au contribuit la accelerarea și aprofundarea cercetărilor în diferite domenii ale istoriei naționale³⁷”. Al. Andronic afirma că în timpul directoratului regretatului profesor Boldur „s-au ținut 36 de ședințe publice, în cadrul cărora au fost prezentate 70 de comunicări științifice, mai mult de jumătate aparținând personalului încadrat la Institut”, iar restul fiind rodul colaborării cu profesorii universitari A. Oțetea, P. Nicorescu, P. Caraman, C. Iordăchescu, D. Simonescu și mulți alții, precum și preoții cărturari C. Nonea, I. Gheorghiuță, Sc. Porcescu, Al. I. Ciurea, la fel cadre didactice ale altor instituții de învățământ. Colaborarea cu alte instituții de învățământ și cultură s-a realizat prin conferințe publice sub egida Institutului. Simultan a fost inaugurat un schimb de publicații cu institutele similare din țară și cu unele din străinătate, oferindu-se bibliotecii Institutului cărți și reviste de specialitate, fiind astfel diversificat și îmbogățit fondul de cărți într-o perioadă când achizițiile directe deveniseră anevoioase. Datorită talentului organizatoric al directorului Institutului s-a evidențiat pe plan național activitatea tânărilor colectiv de istorici ieșeni³⁸.

Institutul de Istorie Națională „A. D. Xenopol” din Iași s-a manifestat și pe plan internațional prin vizita la Odessa, când în 1943 Boldur a prezentat profesorilor universitari ruși Institutul pe care-l conducea. A format o echipă de profesori universitari români și împreună au plecat la Odessa, unde au participat la o sesiune de comunicări științifice. Din cele descrise de Al. Boldur, profesorii locali se temeau să-și arate admirația față de oaspeții români. Doar doi dintre ei au acceptat să ia masa împreună³⁹. Primul a declarat: „Este de mirare că alături de noi se află un popor atât de interesant și cult, iar noi n-am știut aproape nimic despre

---

³⁵ A. Boldur 2006: 284.

³⁶ A. Andronic 1983: 636.

³⁷ V. Popovschi 1993: 8.

³⁸ A. Andronic 1983: 636-637.

³⁹ A. Boldur 2006: 259.

el⁴⁰". Al. Boldur adaugă în *Memorii...* că această acțiune a Institutului de Istorie Națională „A. D. Xenopol” a fost una nobilă, dezinteresată, având drept scop apropierea poporului român și a celui rus. Ulterior au mai avut loc activități cu caracter didactic și științific între aceste instituții, favorizând astfel colaborarea⁴¹. Pentru a crea o punte culturală și spirituală între cele două popoare era necesar ca fiecare să cunoască istoria celuilalt. Astfel, Al. Boldur a ținut 15 prelegeri în limba rusă despre istoria poporului român în aula mare a Universității pentru toți studenții, indiferent de facultatea pe care o urmau. Această inițiativă a fost susținută de ambele părți. Pentru a consolida prelegerile, Boldur a oferit studenților o broșură în limba rusă „Istoria rumînskogo naroda⁴²”. În aceeași perioadă s-a realizat și o donație Bibliotecii Universitare din Odessa, o serie de cărți pentru cunoașterea istoriei, geografiei și a limbii române, inclusiv a problemelor basarabene, unele din ele fiind în mai multe exemplare pentru a fi răspândite⁴³. Prin această acțiune constatăm că istoricul și profesorul Al. Boldur a dorit să facă cunoscută istoria neamului românesc, a reușit să prezinte atașamentul său față de umanitate indiferent de etnie, a obținut acea admirație din partea comunității academice de la Odessa, pe care o merita pe deplin.

Analizând comunicarea de deschidere a ședinței Institutului de Istorie națională „A. D. Xenopol” la Odessa în ziua de 29 octombrie 1943, sesizăm faptul că Al. Boldur optează pentru amplificarea raporturilor științifico-istorice ruso-române, chiar dacă era perioada războiului. Indiferent de situația creată Al. Boldur declara: „Privim viitorul trecând peste animozitățile impuse de războiu. Războiul e trecător, iar cultura și popoarele sunt permanente istorice, pe care se bazează viața lumii întregi, ordinea Universului”.

În continuare, Boldur își pune speranța că știința istorică va demonstra dreptul poporului său la propria existență. În acest sens a relatat următoarele: „Să sperăm că eforturile noastre pașnice, de a stabili o înțelegere între știința istorică română și cea rusă, nu vor rămâne infructuoase, ci vor fi apreciate la justa lor valoare și poporul român va apărea în imaginea Rusiei de mâine ca un popor nobil și generos, pătruns de sentimente umane în cel mai înalt grad și ca având dreptul la existența sa proprie independentă, pe pământul său întreg, consfințit de veacuri⁴⁴”. Constatăm că Boldur este un tribun al istoriei românilor, al neamului român, al dreptului local și internațional al Basarabiei pentru care știința istorică este un argument feroce în argumentarea opiniei personale, făcând apel la înțelegerea istoricilor ruși. Este convins că: „Apropierea dintre

---

⁴⁰ A. Boldur 2006: 260.

⁴¹ A. Boldur 2006: 261.

⁴² A. Boldur 2006: 265.

⁴³ A. Boldur 2006: 264.

⁴⁴ A. Boldur 1944: 1.

științele istorice ale ambelor popoare nu este numai posibilă, ci și absolut necesară, deoarece se bazează pe nevoia studierii unor fenomene, care interesează deopotrivă pe ambele părți⁴⁵”.

La începutul mandatului său de director al Institutului a făcut un pas important prin încercarea de a uni istoricii români și ruși în ideea de a prezenta realitatea. Se știe că în evoluția sa istorică poporul român și cel rus au avut momente similare, dar și distincte. De aceea, Boldur afirma că: „Știința istorică, română și rusă, are datoria să cerceteze aceste fenomene interesante și să se pronunțe asupra lor. Întrucât interesul lor este comun pentru ele, o conlucrare s-ar impune de la sine⁴⁶”. Istoricul basarabean credea cu tărie că această colaborare academică se va solda cu succes. În opinia sa: „Orice istoric trebuie să fie în mare măsură și gânditor⁴⁷...” Acest fapt era benefic și pentru a combate lansarea tezelor false referitor la dreptul istoric al României asupra teritoriului Basarabiei.

Profesorul universitar A. Petrencu ne informează că, după pensionare, Al. Boldur continuă să activeze în domeniul cercetărilor științifice, reușind să publice unele lucrări prețioase, altele însă au rămas în manuscris. În opinia sa, regimul de guvernare l-a exclus pe istoricul Boldur „din circuitul științific”, deoarece trata istoria românilor ca neam⁴⁸ și probabil devenise incomod pentru reprezentanții administrativi. Perioada anilor 1938-1948 este remarcabilă prin activitatea și munca intensă de la Iași.

Cu regret aflăm că „după pensionarea de la *Alma mater* și demisia de la Institutul de Istorie Națională „A. D. Xenopol” din Iași istoricul a trăit marginalizat într-un București dominat când de spiritul lui M. Roller, când de excesele naționalismului ceaușist, suportând interdicțiile de a-și valorifica lucrările și umilințele furcilor caudine ale cenzurii, ceea ce l-a obligat la căutarea de editori în străinătate. Toate aceste detalii biografice relevă cât de reduse au fost momentele în care Al. Boldur s-a bucurat de condiții cu adevărat propice pentru munca creativă în comparație cu îndelungatele perioade de claustrare și de irosire a energiei în centre fără valențe cărturărești marcante, cazul său reflectând amprenta păgubitoare a penuriei confruntărilor de idei cu colegi cu preocupări analoage, într-un domeniu de largă complexitate, permanent predispus acumulărilor și înnoirilor”⁴⁹.

În opinia istoricului V. Spinei, perioada cea mai productivă pentru cariera științifică și didactică a lui Al. Boldur a fost cea petrecută la Iași, unde a activat în funcția de profesor titular la Facultatea de Litere (1938-1947) și director al Institutului de Istorie Națională „A. D. Xenopol” (1943-

---

⁴⁵ A. Boldur 1944: 1.

⁴⁶ A. Boldur 1944: 4.

⁴⁷ A. Boldur 1946: 2.

⁴⁸ A. Petrencu 1992: 40.

⁴⁹ A. Petrencu 1992: 47.

1948). Vicisitudinile create, privațiunile datorate războiului, refugiul în Transilvania, instaurarea noului regim administrativ nu au reușit să împiedice afirmarea istoricului basarabean pe parcursul său profesional⁵⁰.

În încheiere, menționăm că în memoriul său de titluri și lucrări principale din 8 mai 1965, Al. Boldur prezintă biografia sa și, inclusiv, o sinteză a activității sale la Iași: „...În 1938 am fost transferat la Facultatea de Litere din Iași la catedra de Istoria românilor și am stat în acest post până la 1 septembrie 1947, când am trecut la pensie.

La 5 septembrie 1943 am fost numit director al „Institutului de Istoria Românilor A. D. Xenopol” din Iași și l-am condus timp de 5 ani (1943-1948). Ca dovadă a activității mele servesc trei volume din revista „Studii și cercetări istorice” (vol. XVIII-1943, vol. XIX-1946, vol. XX-1947), pe care le-am publicat”.⁵¹

În concluziile cercetării susținem cu tenacitate că Al. Boldur se remarcă printre personalitățile neamului care au optat pentru elogierea poporului său și cunoașterea istoriei naționale. Paralel cu activitatea științifico-didactică în cadrul Institutului de Istorie Națională „A. D. Xenopol” din Iași, Boldur a continuat munca de cercetare, fiind preocupat de istoria Basarabiei în contextul istoriei românilor. A elaborat materiale valoroase care denotă documentare minuțioasă asupra evenimentelor descrise. În pofida tuturor împrejurărilor defavorabile și a regimului de conducere a reușit să-și exprime spiritul civic.

Ocupând funcția de director al Institutului, Al. Boldur a demonstrat talent organizatoric, spirit constructiv și participativ, valorificând competent cooperarea cu colegii săi și totodată colaborarea cu alte instituții de învățământ și cultură.

În scopul explorării acestei teme, au fost consultate dosarele de la Direcția Județeană a Arhivelor Naționale Iași, fond personal Alexandru I. Gonța (1918-1977), Anuarul Institutului de Istorie și Arheologie „A. D. Xenopol” din Iași, presa, studii speciale, articole de specialitate, care au contribuit la elaborarea studiului preconizat. Istoricii și specialiștii în domeniu întregesc istoriografia referitor la meritul lui Al. Boldur în demersul didactic și științific, însă lucrarea autobiografică intitulată *Memorii. Viața mea. Lumini și umbre*⁵² oferă descrierea întregului parcurs profesional și rămâne a fi un izvor incontestabil pentru toți cei interesați de acest aspect.

---

⁵⁰ A. Petrencu 1992: 46.

⁵¹ SJANIG V 3/1965: 17-18.

⁵² A. Boldur 2006: 360.

BIBLIOGRAFIE

- Andronic, Alexandru (1981). Profesorul Alexandru Boldur la 95 de ani. *Anuarul Institutului de Istorie și Arheologie „A. D. Xenopol”*, XVIII, 853-855.
- Andronic, Alexandru (1983). Alexandru Boldur. *Anuarul Institutului de Istorie și Arheologie „A. D. Xenopol”*, XX, 635-637.
- Boldur, Alexandru (1944). Problema raporturilor științifico-istorice ruso-române. *Comunicări făcute la Ședințele Institutul de Istorie Națională „A. D. Xenopol”*. Zlatna.
- Boldur, Alexandru (1946). *Știința istorică română în ultimii 25 de ani. Constatări și remedii*. Iași: Tipografia Alexandru A. Țerek.
- Boldur, Alexandru (2000). *Imperialismul sovietic și România*. București: Editura Militară.
- Boldur, Alexandru (2006). *Memorii. Viața mea. Lumini și umbre*. București: Editura Albatros.
- Chiriac, Vladimir (1991). Basarabia – o puternică fortăreață spirituală a românismului... (Dialog cu Nina-Irina Boldur, fiica cunoscutului istoric Alexandru Boldur). *Literatura și Arta*, nr. 48 (2416), 28 noiembrie, 7.
- Grati, Tamara (1995). Contribuții la cunoașterea vieții și activității istoricului Alexandru Boldur (anii 1927-1938). *Revista de istorie a Moldovei*, nr. 3-4, 88-96.
- Ișaeu, Maria (2001). În jurul memoriei istoricului și juristului Alexandru Boldur. *Literatura și Arta*, nr. 14 (2902), 5 aprilie, 4.
- Petrencu, Anatol (1992). Alexandru Boldur – profund cunoscător al istoriei neamului. *Revista de istorie a Moldovei*, nr. 3, 40-42.
- Petrescu-Dîmbovița, Mircea (1982). Institutul de Istorie și Arheologie „A. D. Xenopol” la 40 de ani. Realizări și perspective. *Anuarul Institutului de Istorie și Arheologie „A. D. Xenopol”*, XIX, II.
- Popovschi, Valeriu (1993). Un istoric scos din anonimat. *Țara*, nr. 13 (135), 16 martie, 8.
- Serviciul județean al Arhivelor Naționale Iași, Fond Alexandru I. Gonța [SJANIG].
- Serviciul județean al Arhivelor Naționale Iași, Fond Rectorat, Universitatea „Al. I. Cuza” din Iași [SJANIR].
- Spinei, Victor (1992). Alexandru Boldur în contextul istoriografiei românești interbelice. *Revista de istorie a Moldovei*, nr. 3, 43-52.
- Zub, Alexandru (1982). Contribuții ieșene la istoria culturii naționale (1940-1980). *Anuarul Institutului de Istorie și Arheologie „A. D. Xenopol”*, XIX, 2.